

МАТЕРІАЛИ

II МІЖНАРОДНОЇ МОЛОДІЖНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Платон мені друг, але істина дорожча»:
теоретико-практичні та методологічні
аспекти розвитку сучасних
гуманітарних наук

1 березня
2024

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів
і молодих учених філологічного факультету
Рада молодих вчених факультету іноземних мов

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної молодіжної конференції

**«Платон мені друг, але істина дорожча»:
теоретико-практичні та методологічні аспекти
розвитку сучасних гуманітарних наук**

1 березня 2024 року

ЧЕРНІВЦІ
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2024

УДК 167/168:7/9](082)
П 375

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 12 від 20 травня 2024 року)*

П 375 **«Платон мені друг, але істина дорожча»:** теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку сучасних гуманітарних наук : зб. матеріалів II Міжнародної молодіжної конференції (1 березня 2024 року, м. Чернівці). За заг. ред. Тичініної А., Горохолінської І., Калинич К., Бешлей О. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2024. 256 с.

ISBN 978-966-423-859-2

У Збірнику представлені результати теоретичних і практичних досліджень у галузі сучасної гуманітаристики: філософії, літературознавства, лінгвістики, релігієзнавства, богослов'я, культурології.

Збірник містить матеріали* II Міжнародної молодіжної конференції, яка присвячена другій річниці діяльності Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених філологічного факультету. Конференція була організована та проведена Радою молодих вчених філологічного факультету та Радою молодих вчених факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Для науковців, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних спеціальностей.

ISBN 978-966-423-859-2

УДК 167/168:7/9](082)

** За якість і достовірність результатів дослідження
відповідальність несуть автори*

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ: ФІЛОСОФІЯ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Гаврюшенко Марія

«СЕМІОСФЕРА» – ПРОСТІР БУТТЯ КУЛЬТУРИ
ТА ПРОСТІР БУТТЯ ЛЮДИНИ В КУЛЬТУРІ 11

Ганаба Світлана, Кондратюк Олександра

«ТАНОК КУЛЬТУР» АБО ЯК КУЛЬТУРНЕ РОЗМАЇТТЯ
ДОЗВОЛЯЄ ПІЗНАВАТИ СВІТ ЛЮДИНИ..... 13

Гаталяк Надія

ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ ЗНАННЯ ТА ВІРИ
У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ: ПОГЛЯД ЕТЬЄНА ЖІЛЬСОНА 16

Горохолінська Ірина

ЕФЕКТИВНА СИНЕРГІЯ СВІТСЬКО-ФІЛОСОФСЬКИХ
ТА РЕЛІГІЙНО-БОГОСЛОВСЬКИХ ІНТЕНЦІЙ
В СОЦІАЛЬНОМУ Й ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ: РЕНЕ ДЕКАРТ..... 19

Глушкова Софія

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК МОРАЛЬНИЙ ОРІЄНТИР СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ:
СОЦІАЛЬНИЙ ЗРІЗ..... 22

Даник Тетяна

«САД БОЖЕСТВЕННИХ ПІСЕНЬ» ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ:
ФІЛОСОФІЯ І МУЗИКА 24

Діхтярук Софія

КЛЮЧОВІ ВАЖЕЛІ ЛЮДСЬКОЇ ЕКЗИСТЕНЦІЇ
У ТВОРЧОСТІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ 27

Заплітний Максим

ПРЕДМЕТНЕ ПОЛЕ НЕЙРОЕТИКИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 29

Калініченко Віталій

БЛЯШКИ-НАКЛАДКИ З МАТЕРІАЛІВ ДОСЛІДЖЕНЬ
РІДКІВЕЦЬКОГО АРХЕОЛОГІЧНОГО КОМПЛЕКСУ VIII-X СТ..... 32

Леонтьєва Олена

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА В
ПРОЄКТАХ ВЕНЕЦІЙСЬКОЇ БІЕНАЛЕ 36

Ніколенко Ксенія

МОРАЛЬНІ СКЛАДОВІ ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОЇ
КОНЦЕПЦІЇ БОГДАНА КІСТЯКІВСЬКОГО 39

Ончуленко Михайло

ПОЛІВИМІРНІСТЬ ФЕНОМЕНУ СЕКУЛЯРИЗАЦІЇ..... 41

Попаденко Антон

АКСІОНОМІЧНИЙ ПОГЛЯД НА РОЛЬ МИТЦЯ У ТВОРЕННІ ПРЕКРАСНОГО... 43

СЕКЦІЯ: ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Тичініна Альона

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИЙ ДІАЛОГ / ПОЛІЛОГ
У ЗБІРЦІ СЕРГІЯ ЖАДАНА «ЖИТТЯ МАРІЇ» 116

Кравченко Лілія, Яковенко Ірина

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МІСЬКИХ ПРОСТОРІВ У ПОЕЗІЇ КАРЛА СЕНДБЕРГА 119

Апетроасій Віолетта

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА АФОРИСТИЧНІСТЬ ТВОРІВ ДЖОАН РОУЛІНГ
ПРО ГАРРІ ПОТТЕРА У ЧАС ВОЄННОГО ЛИХОЛІТТЯ 121

Бічер Даниела

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ
«МОЛОДІСТЬ ДОКАСІ ГУРМУЗАКІ» ДМИТРА КОВАЛЬЧУКА 124

Віщак Юліанна

ТВОРЧИСТЬ ГЕОРГІЯ НАРБУТА В ІСТОРІОГРАФІЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ 127

Гейко Дар'я

БІБЛІЙНИЙ ОБРАЗ-СИМВОЛ ІСУСА ХРИСТА
В ЗБІРЦІ СЕРГІЯ ЖАДАНА «ЖИТТЯ МАРІЇ» 131

Горбатюк Марина

ІМАГОПОЕТИКА ЕСЕЇСТИЧНОГО РОМАНУ «ЛИСТ В УКРАЇНУ»
ВАЛЬТРАУД МІТТІХ: НАРАТИВИ ГЕНЕТИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ 134

Дзюбак Вікторія, Тичініна Альона

ТРАНЗИТИВНІСТЬ ОБРАЗУ ВАСКО ДА ГАМИ
У КОНТЕКСТІ ІМАГОПОЕТИКИ ТЕКСТУ ЛУІСА ДЕ КАМОЕНСА «ЛУЗІАДИ» 136

Древаль Марія, Тичініна Альона

ЕВРІПІД ТА ЖАН РАСІН, АБО ФРАНЦУЗЬКА КЛАСИКА
ЯК ПРИХИЛЬНИК АНТИЧНОСТІ 138

Жигіда Крістіна, Апетроасій Віолетта

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРСОНОСФЕРИ РОМАНУ ТЕСС ҐЕРРІТСЕН «ХІРУРГ» 140

Івончак Настасія

«СТВОРИТИ СЕБЕ САМУ»: СТАНОВЛЕННЯ ТВОРЧОГО «Я»
У ПОВІСТІ «ХРИЗАНТЕМИ» УЛЯНИ КРАВЧЕНКО 143

Калинич Катерина

ЖАНРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ DARK ACADEMIA
(НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ Р. КВАН «ВАВИЛОН. ПРИХОВАНА ІСТОРІЯ») 145

Кифорак Ангеліна-Іванка

БІБЛІЙНІ АЛЮЗІЙНІ МОТИВИ У РОМАНАХ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА 148

Нестерук Сніжана, Синевич Бретіслава

НАТУРАЛІСТИЧНА МІФОТВОРЧИСТЬ У ПОВІСТІ
С. КРЕЙНА «ЧЕРВОНИЙ ЗНАК МУЖНОСТІ» 151

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИЙ ДІАЛОГ / ПОЛІЛОГ У ЗБІРЦІ СЕРГІЯ ЖАДАНА «ЖИТТЯ МАРІЇ»

Тичініна Альона

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича (Чернівці)
a.tychinina@chnu.edu.ua

Історичні ситуації зчаста стають каталізаторами епістемологічних змін у культурі й мистецтві – переінакшуються тематичні, жанрові й стилістичні домінанти, навіть змінюються телеологія письма в цілому. Так, пережитий чи спостережений екзистенційний досвід війни документалізується і меморіалізується сучасними українськими митцями й поетами, зосібна Сергієм Жаданом (1974). Його збірка «Життя Марії» (2015) постає промовистою рефлексією харківського поета родом із Луганщини (Старобільськ) на воєнні події 2014 року. Поетикальною особливістю книги є наскрізна діалогічна структура, у параметрах якої важливу функцію виконують інтертекстуальні фрейми.

Зокрема у збірці «Життя Марії» конструктивну роль відіграє паратекст, що встановлює стійкий інтелектуальний контакт із читачем за рахунок активізації різноманітних каналів його сприйняття. Позаяк паратекстуальні компоненти виокремлюються з-поміж основної структури тексту, вони являють собою його значущі акцентні зрізи, способи вибудови й ведення непрямого діалогу з читачем. Особливе функціональне навантаження реалізовує у такому разі епіграф – Жадан використовує власний переклад вірша Райнер Марія Рільке (1875–1926) «Благовіщення» («*Mariae Verkündigung*», буквально – «Благовіщення Марії») з однойменного циклу «Життя Марії» («*Das Marienleben*», 1912), який складається із 12 поетичних текстів про знакові події життя Діви Марії, від її народження до смерті. Цей вступний композиційний фрагмент-алюзію Жадан називає «інтро», що, здебільшого в музиці, емоційно налаштовує слухача твору на подальше сприйняття основної композиції, тобто насправді коригує аперцепційний фон реципієнта. У такому випадку зазначений прийом працює аналогічно – читач відповідно імпліцитуюється у твір через його інтертекстуальну матрицю, якою постає поетичний текст Рільке. Цікаво, що інтертекстуальні референції до текстів Рільке містяться й у ранній творчості Жадана, зокрема в антології перекладів сучасної австрійської поезії «Діти Райнера і Марії» (2004).

Уже перша строфа рільківського вірша «Благовіщення» – «Не янгола поява (зрозумій)» за рахунок безпосередньої апеляції до адресата через парантезу (текст у дужках) налагоджує контакт із наратором (той, до кого спрямована оповідь) та імпліцитним читачем. Показовим постає ословлення зустрічі Марії з іншими. Зокрема, Рільке окреслює образ оленниці з пралісу, що лише від погляду Пречистої стала спроможною зачати без пари найчистішого звіра, «звіра зі світла» – єдинорога, що є промовистою алюзією до непорочного зачаття Діви Марії: «(...) Hat eine Hirschkuh nicht, / die, liegend, einmal sie im Wald eräugte, / sich so in sie

versehn, daß sich in ihr, / ganz ohne Paarigen, das Einhorn zeugte, / das Tier aus Licht, das reine Tier» [4].

У перекладі Жадана читаємо: «(...) Аж така, / що олениця в пралісі густому, / поглянула на неї і, повір, / єдинорога зачала потому, / що звір зі світла, найчистіший звір» [2, с. 8].

Як відомо, єдиноріг згадувався в біблійних переказах, поставав уособленням Христа, символом Благовіщення, Боговтілення, божественної єдності, а згодом – навіть емблемою Діви Марії (див. картину Мартіна Шонгауера «Благовіщення», 1489).

Відтак поетика заголовка повною мірою реалізується в сюжетних епізодах збірки, у розмові Діви Марії з Архангелом Гавриїлом про торжественну звістку: «Тоді він заспівав їй вість блягу» [2]. Така остання строфа експлуатованого рільківського тексту сприймається водночас як кода претексту і зачин основного – збірки Жадана.

Хоча релігійний підтекст, тема церкви і віри міститься практично у кожному вірші аналізованої збірки, Жадан у жодному разі не вважає вірші із «Життя Марії» зразками релігійної, християнської лірики. Він використовує Біблію насамперед як енциклопедичний словник [3], а сакральні образи, уже крізь призму рільківських інтерпретацій, відповідно – як усім зрозумілі архетипи й інтертекстуальні алюзії.

Акцентуємо, що книга Жадана «Життя Марії» має подвійне інтертекстуальне обрамлення, двовекторний міжтекстовий діалог, позаяк її початок, як зазначалося, – поетичний текст Рільке, а завершення – переклади 20 віршів польського поета, лауреата Нобелівської премії з літератури 1980 року, Чеслава Мілоша (1911–2004). Звісно, залучення перекладів текстів Ч. Мілоша, в яких також оприявнився екзистенційний досвід війни, («Пісенька про кінець світу» (1944), «Бідний християнин дивиться на гетто» (1943), «Пісня громадянина» (1943), «Кав'ярня» (1944), «Передмістя» (1943–1944), «Бідний поет» (1944), «У Варшаві» (1945), «Дитя Європи» (1946), «Щастя» (1948), «Не більше» (1957), «Ода до птаха» (1959), «Повинен, не повинен» (1961), «Поставлять там екрани» (1964), «Дифірамб» (1965), «Твій голос» (1968), «Закляття» (1974), «Так мало» (1969), «Завдання» (1970), «Дар» (1971), «Втеча» (1944)) не випадкове, оскільки Сергій Жадан вважає його одним із найбільш знакових авторів світової літератури, таким, що вплинув на нього, а його тексти – такими, що й можуть формувати свідомість інших людей уже в повоєнні часи [1].

Показово, що в Жадана й Мілоша онтологічна проблематика конденсується у метафору трави як кінцевості життя, яка обрамлює всю книгу, як-от у вірші «Втеча»: «Коли місто спалене лишали ми за собою, / На шляху польовім до неба здіймаючи очі, / Я казав: «Хай сліди по нас заростають травою, / Хай у вогні замовкають голоси пророчи, / Хай померлі померлим розповідають, що сталося, / Нам судилось новий народ народити по цій пустелі, / Вільний від зла і щастя, яким десь там спалось. / Ходімо». А меч вогняний відчиняв для нас землі...» [2, с. 178].

Спільні для відібраних текстів Мілоша (претекст-донор) і Жадана (текст-реципієнт) перегуки сакральних мотивів, наявність біблійних ремінісценцій, контекстуалізація образів бджіл, птахів, риб, попелу, зруй-

нованого міста, що слугують передусім для розкриття тем війни, вигнання, смерті. На стилістичному і синтаксичному зрізах подібними видаються використання техніки діалогованого монологу, апелятивів та імперативних речень. Отже, багаторівнева інтертекстуальна основа книги Жадана зумовлює його поліфонічність, у межах якої Біблійні образи, вірші Рільке та Мілоша актуалізуються у специфічному міжтекстовому полілозі.

Список використаних джерел

1. Жадан і «Життя Марії». Телеканал Еверест. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vrhaDlyJjDY>
2. Жадан С. Життя Марії. Чернівці, Meridian Czernowitz, 2015, с. 8.
3. Сергій Жадан про Біблію, Вікіпедію, «Життя Марії» та самоповтори. Громадське телебачення. URL: https://www.youtube.com/watch?v=pOa5v_M52-Q
4. Mariae Verkündigung. URL: http://www.lyrikrilke.de/index.php?option=com_content&view=article&id=415:mariae-verkuendigung&catid=97:rilkes-qmarien-lebenq-originaltexte&Itemid=181.

Наукове видання

«Платон мені друг, але істина дорожча»:
теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку
сучасних гуманітарних наук

*Матеріали II Міжнародної молодіжної конференції
(з міжнародною участю та благодійною метою)*

За загальною редакцією:

Тичініної Альони Романівни
Горохолінської Ірини Володимирівної
Калинич Катерини Федорівни
Бешлей Ольги Василівни

Дизайн та верстка

Юліанна Віщак

Підписано до друку 27.05.2024. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Електронне видання.
Умов.-друк. арк. 14,2. Обл.-вид. арк. 15,2. Зам. 3-005.
Видавництво Чернівецького національного університету
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2
e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002